

Alexander Grothendieck (1928. – 2014.)

Alexander Grothendieck preminuo je 13. studenog 2014. u Ariègeu u francuskim Pirinejima. Nedvojbeno jedan od najutjecajnijih matematičara 20. stoljeća, ostavio je duboki trag ne samo u povijesti matematike, već je svojim sveobuhvatnim programom i vizijom zacrtao i dalekosežne smjernice budućnosti matematike.

Rođen je u Berlinu 1928. Djetinjstvo mu je teško obilježeno (pred)ratnim vihorom i nacističkim zločinima. Alexander je krenuo u srednju školu u Francuskoj tokom boravka s majkom u koncentracijskom logoru 1940. Upisao je studij matematike u Montpellieru 1944., gdje je ostavio snažan dojam na slavne profesore Laurent Schwartza i Jean Dieudonnéa.

Nakon kraćih boravaka u Parizu, Nancyju, Brazilu i Sjedinjenim Državama, 1958. započinje zlatno doba Grothendieckove karijere na novoosnovanom *Institut des Hautes Études Scientifiques* (IHES) u Bures-sur-Yvette kraj Pariza. Uz pomoć Jean Dieudonnéa, a kasnije i Jean-Pierre Serrea, Grothendieck je formulirao impozantan program objedinjenja aritmetike, algebarske geometrije i topologije, djelomično inspiriran i željom za razjašnjenjem slavni André-Weilovih hipoteza. Okruživši se brojnim međunarodnim talentima, započeo je jedan od najslavnijih i najprestižnijih seminara koje je svijet ikad imao, *Séminaire de Géométrie Algébrique du Bois Marie* (SGA) u kojem se neumorno radilo na zacrtanom programu.

Grothendieckova znanstvena karijera trebala je biti okrunjena Fieldsovom medaljom na Međunarodnom kongresu matematičara u Moskvi 1966. Međutim, zbog kombinacije političkih i filozofskih uvjerenja te emocionalnih razloga, Grothendieck se nije pojavio na ceremoniji dodjele. Uslijedilo je njegovo udaljavanje od znanstvene zajednice i angažmana u radikalnom pokretu *Survivre et Vivre* okrenutom k pacifizmu, nuklearnom razoružanju i ekologiji. Napušta IHES 1970., te nakon kraćih pozicija na *Collège de France* i u Montpellieru, mnogobrojnih putovanja, eksperimenata s hippijevskim pokretom i budizmom, povlači se 1988. u svojevrsan egzil u omanje selo u Ariègeu u francuskim Pirinejima, raskinuvši sve obiteljske i profesionalne veze, njegova lokacija bila je ovijena velom tajne.

Umjesto direktnog pristupa preteškom konkretnom problemu, Grothendieck bi isti poopćio i učinio što apstraktnijim kako bi se razotkrila sama srž problema, a istovremeno bi postupno i detaljno razvijao teorijsko okruženje i notaciju, sve dok problem ne "sazri" i postane trivijalna posljedica dobivenog formalizma. Poput samozvanog graditelja katedrala, Grothendieck je majstorski razvijao matematičke grane i teorije kojih bi se dotakao, počevši od odabira najopćenitijeg okruženja u kojem teorija ima smisla, izbora notacije i najizražajnije imenovanja matematičkih pojmova. Svojim genijem obogatio je i odredio budućnost funkcionalne analize, algebre, homološke algebre, topologije, aritmetike, algebarske geometrije i analitičke geometrije, zauvijek zaduživši ne samo svijet matematike, nego i cjelokupno čovječanstvo.

Ivan Tomašić
Queen Mary University of London